

MEM101 ΑΠΕΙΡΟΣΤΙΚΟΣ ΛΟΓΙΣΜΟΣ Ι Τμήμα Β

Φυλλάδιο Προβλημάτων 7

Τρίτη 17/11/2015

Ορισμός

Θεωρούμε μία συνάρτηση $f : A \rightarrow \mathbb{R}$ και ένα σημείο $x_0 \in A$ για το οποίο υπάρχουν a και b τέτοια ώστε $a < x < b$ και $(a, b) \subseteq A$. Υποθέτουμε ότι υπάρχει το όριο $\lim_{x \rightarrow x_0} \frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0} = \lambda$. Η **εφαπτομένη** στο γράφημα της f στο σημείο $(x_0, f(x_0))$ είναι η ευθεία με εξίσωση

$$y = f(x_0) + \lambda(x - x_0).$$

Άσκηση 7.1 Βρείτε τις εφαπτόμενες στο γράφημα της συνάρτησης $f(x) = x^2$ που διέρχονται από το σημείο $(4, 1)$.

Απάντηση - Υπόδειξη.

Η εφαπτομένη στο (a, a^2) έχει εξίσωση $y = a^2 + 2a(x - a)$. Για να περνάει από το σημείο $(4, 1)$ πρέπει $a = 4 \pm \sqrt{15}$.

Άσκηση 7.2 Βρείτε την εξίσωση της εφαπτομένης στο γράφημα της συνάρτησης $f(x) = \sqrt{x+1}$, στο σημείο $(a, \sqrt{a+1})$ για $a > -1$.

Βρείτε τις εφαπτόμενες στο γράφημα της συνάρτησης $f(x) = \sqrt{x+1}$ που διέρχονται από το σημείο $(2, 2)$.

Απάντηση - Υπόδειξη.

$y = \sqrt{a+1} + \frac{1}{2\sqrt{a+1}}(2 - a)$, Διέρχεται από το $(2, 2)$ για $a = 0$ ή $a = 8$.

Ορισμός

Θεωρούμε μία συνάρτηση $f : A \rightarrow \mathbb{R}$ και ένα σημείο $x_0 \in A$ για το οποίο υπάρχουν a και b τέτοια ώστε $a < x < b$ και $(a, b) \subseteq A$. Εάν υπάρχει το όριο $\lim_{x \rightarrow x_0} \frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0}$ (ή $\lim_{h \rightarrow 0} \frac{f(x_0+h) - f(x_0)}{h}$) λέμε ότι η f είναι **παραγωγίσιμη** στο x_0 . Το όριο αυτό ονομάζεται **παράγωγος** της f στο x_0 και συμβολίζεται $f'(x_0)$ ή $Df(x_0)$ ή $\left. \frac{df(x)}{dx} \right|_{x_0}$.

Εάν η f είναι παραγωγίσιμη σε κάθε σημείο του πεδίου ορισμού της, λέμε ότι η f είναι **παραγωγίσιμη**, και η συνάρτηση $f' : A \rightarrow \mathbb{R}$ ονομάζεται **παράγωγος συνάρτηση** της f .

Με ανάλογο τρόπο, όταν το πεδίο ορισμού της f περιέχει ένα διάστημα $(a, x_0]$ ορίζεται η **παράγωγος από τα αριστερά** στο x_0 , $f'_-(x_0) = \lim_{x \rightarrow x_0^-} \frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0}$, και όταν το πεδίο

ορισμού της f περιέχει ένα διάστημα $[x_0, b)$ ορίζεται η παράγωγος από τα δεξιά στο x_0 , $f'_+(x_0) = \lim_{x \rightarrow x_0^+} \frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0}$.

Άσκηση 7.3 Βρείτε την παράγωγο των συναρτήσεων

$$\alpha'. f(x) = \frac{x}{1 - x^2},$$

$$\beta'. g(x) = \cos \sqrt{x^2 + 1},$$

$$\gamma'. h(x) = \cot x = \frac{1}{\tan x},$$

$$\delta'. k(x) = \left(\frac{x + 1}{x - 1} \right)^2,$$

$$\epsilon'. \ell(x) = \sin(x^n),$$

$$\varphi'. p(x) = (\sin x)^n,$$

$$\zeta'. q(x) = (\tan x)^n,$$

$$\eta'. r(x) = \tan(x^n),$$

$$\theta'. s(y) = \frac{y^3 - y + 4 \sin y}{y^2 + \sin y + 2},$$

$$\iota'. t(y) = \sqrt[n]{1 + \cos y},$$

$$\omega\alpha'. w(u) = \frac{(\sin u)^3 - 3(\sin u)^2 + 1}{(\sin u)^2 + 4 \sin u + 4}.$$

Άσκηση 7.4 Βρείτε την παράγωγο από τα αριστερά και την παράγωγο από τα δεξιά της συνάρτησης $f(x) = |\sin x|$. Είναι η f παραγωγίσιμη στο 0; Εξετάστε εάν είναι παραγωγίσιμες στο 0 οι συναρτήσεις $g(x) = |x \sin x|$ και $h(x) = |x^2 \sin x|$.

Απάντηση - Υπόδειξη.

Υπολογίστε τις παραγώγους από τα δεξιά και από τα αριστερά. Η f δεν είναι παραγωγίσιμη στο 0. Η g και η h είναι.

Άσκηση 7.5 Θεωρήστε τη συνάρτηση

$$f(x) = \begin{cases} x^2 \sin \frac{1}{x}, & \text{εάν } x \neq 0, \\ 0, & \text{εάν } x = 0. \end{cases}$$

Υπολογίστε την παράγωγο της f για κάθε $x \in \mathbb{R}$. Είναι η παράγωγος συνεχής στο 0;

Απάντηση - Υπόδειξη.

Για $x \neq 0$, $f'(x) = 2x \sin \frac{1}{x} - \cos \frac{1}{x}$.
 $f'(0) = \lim_{x \rightarrow 0} x \sin \frac{1}{x} = 0$.

$\lim_{x \rightarrow 0} f'(x) = -\lim_{x \rightarrow 0} \cos \frac{1}{x}$, το όριο δεν υπάρχει, άρα η παράγωγος δεν είναι συνεχής στο 0.

Άσκηση 7.6 Αποδείξτε ότι η παράγωγος μίας άρτιας συνάρτησης είναι περιττή συνάρτηση. (Άρτια είναι μία συνάρτηση όταν για κάθε x , $f(-x) = f(x)$, περιττή όταν $f(-x) = -f(x)$.)

Απάντηση - Υπόδειξη.

Παραγωγίστε τις σχέσεις $f(-x) = f(x)$ και $f(-x) = -f(x)$.

Άσκηση 7.7 Κάποια χρονική στιγμή η ακτίνα ενός κυκλικού δίσκου έχει μήκος r και ρυθμό μεταβολής ως προς το χρόνο s . Υπολογίστε το ρυθμό μεταβολής του εμβαδού του κύκλου την ίδια χρονική στιγμή.

Απάντηση - Υπόδειξη.

$E'(t) = 2\pi r s$.

Άσκηση 7.8 Θεωρήστε τη συνάρτηση

$$f(x) = \begin{cases} 2x^2 + x + 1, & \text{εάν } x \leq 0, \\ ax + b, & \text{εάν } x > 0. \end{cases}$$

Βρείτε τιμή του b ώστε η $f(x)$ να είναι συνεχής στο 0. Βρείτε τιμή του a ώστε η $f(x)$ να είναι παραγωγίσιμη στο 0.

Απάντηση - Υπόδειξη.

Συνεχής όταν $b = 1$. Παραγωγίσιμη όταν $b = 1$ και $a = 1$.